

"Vall-alta" Sant Cebrià de

2. L'inici del condomini

La Vallalta com a reserva territorial destinada a la reconversió d'heretges té el seu inici el 1019, any de la consagració de la primitiva església romànica. Significativament la parròquia quedà sota l'advocació de Sant Cebrià, bisbe de Cartago.

Altra cosa és la posterior constitució del condomini on conflüen els poders civils i religiosos de tot Europa. Aquest territori de la Vallalta va rebre una nova ordre: l'eliminació de múltiples i destacats personatges oposats als interessos de poder constituït a Europa. El Papa representava la seva més elevada instància i el seu instrument operatiu era el Sant Ofici de la Inquisició. En la tasca del dia a dia, els inquisidors procedents d'altres països actuaven en coordinació amb el tribunal de Barcelona.

És lògic pensar que la data de formació d'aquest condomini es correspon amb els moments posteriors al final de la Inquisició Episcopal. És el moment en què el

Vaticà assumeix la competència directa de tota la lluita contra l'heretgia i estableix els tribunals propis de la inquisició. El de Barcelona va ser constituït el 1241.

Segons aquest criteri, la data en què va ser operatiu el centre d'extermini de Sant Cebrià es pot establir a les rodalies de 1250. El seu posterior desmantellament es va produir l'any 1714, havent donat servei ininterrompudament 460 anys.

Aquest territori va rebre una nova ordre: l'eliminació de múltiples i destacats personatges oposats als interessos de poder constituït a Europa.

Aquesta dilatada operativitat sense interrupcions queda dividida en les següents etapes:

- Extermini per pou de llances del 1250 al 1550
- Extermini per pou de calç del 1550 al 1714
- Arribada de presos per Calella del 1250 al 1600
- Arribada de presos per Sant Vicenç del 1600 al 1714

Qui col·laborava en el condomini

Les persones són les que forgen la història de cada temps i de cada lloc. En aquest cas, per a nosaltres, la identitat dels principals personatges representa el secret més ben guardat. No tenim cap referència de quines persones estigueren al front del sistema al llarg dels 460 anys. Tampoc ens és coneguda la identitat de cap dels deportats que descansen al fossar de Sant Cebrià.

Només a través dels llibres sacramentals i d'algun altre document escadusser hem conegut les persones de menor rang que vivien a la vall i que oferien el seu servei al condomini. Tenim documentada la seva existència, però resulta encara difícil establir les funcions que desenvolupaven cada un d'ells.

Seguidament parlarem d'algunes de les famílies establertes al lloc i que tenien encomanades unes funcions específiques. Entre aquestes persones destaquen:

ELS GIBERT I ELS RIERA

Eren dues famílies arribades al segle XIII i sembla ser que procedien de Canet de Rosselló i de Perpinyà, respectivament. L'objecte de la seva arribada era estructurar el sistema de pous de llances. Era el sistema d'extermini utilitzat a la Provença i a altres llocs de França per castigar els heretges més importants.

Els Gibert tenen els seus assentaments principals a la Vall de Canet i a Torrentbo. Eren els responsables del funcionament dels diversos pous de llances. Prop de cada un dels pous coneguts hi trobem referenciat un "can Gibert" o la "barraca d'en Gibert". Passats els anys, en finalitzar el segle XV, es modernitzaren els procediments d'extermini a Sant Cebrià. Els diversos pous de llances queden substituïts per un pou únic de calç situat dintre del mateix palau inquisitorial.

Can Gibert

Can Coris

La funció dels Gibert queda desnaturalitzada i mancada de contingut. Les seves ocupacions passen a ser altres.

Mentrestant, els Riera ocupaven el "Mas Riera" de Sant Cebrià, molt proper a l'església. La seva tasca era construir, amb perxes de castanyer, les estructures de llances que s'emplaçaven al fons del pou i que eren cremades després de cada servei. A meitat del segle XVI, quan el pou de calç ja és operatiu, els Riera es traslladen a Sant Vicenç de Montalt.

Instal·lats a "Can Riera", assumeixen la representació del condomini en aquell enclavament marítim. Al mateix temps, el "Mas Riera" de Sant Cebrià és ocupat per una branca dels Gibert de Torrentbo. La seva responsabilitat segueix sent el funcionament del pou de calç. Per això comptaven amb la fidel cooperació de la família Pica d'Hortsavinyà que des del seu forn de calç subministrava la matèria prima a la inquisició de Sant Cebrià. El nom de Pau Pica sempre ha atemorit els habitants de la vall.

ELS RAULL I ELS CORIS

Des de l'inici del condomini i a un pla lleugerament inferior al de l'església romànica, la rectoria estava situada a la dreta i les edificacions que més tard es convertirien en el "Mas Raull" a l'esquerra. Aquest mas, que tenia la sala de reunions i "el refresquero", era el centre operatiu del sistema.

Entre els anys 1348 i 1367 en Jaume Raull ostentava el càrrec de prior del monestir benedictí de Sant Pol de Mar. Aquest fet propicià que Bernat Raull entrés de lletrat al condomini i s'instal·lés al mas, que va adoptar el seu cognom. La primera referència documentada de Bernat Raull és del 1405, fet que fa suposar que devia arribar a Sant Cebrià les finalitzar el segle XIV i que molt possiblement era nebot de Jaume Raull.

A finals del segle XVI, la família Raull és substituïda pels Coris d'Arenys de Mar. Considerem que la funció d'ambdues famílies dins del condomini és més de tipus notarial i de gestió que d'altra cosa. El seu nivell social també és molt superior al de totes les altres famílies residents a Sant Cebrià. Cap descendent d'ells estableix relacions matrimonials amb la resta de parroquians. Tampoc ho fan els Mata de l'estament militar. No passa el mateix amb els Riera i els Gibert, que els trobem integrats plenament en moltes famílies de la vall.

Els Coris s'introdüïren a l'estructura de la vall gràcies als serveis que va donar la família a la inquisició de Lima (Perú).

Secció d'Història
Sant Cebrià, gener de 2003

Edita:

CESC
Centre
d'Estudis
Sant Cebrià

Av. Maresme, 8, 3r B
08396 SANT CEBRIÀ DE VALLALTA

AMB EL SUPORT DE:

Ajuntament
de Sant Cebrià

Parc Natural del
Montnegre i el Corredor